

**Programa orientativă pentru pregătirea elevilor participanți
la Olimpiada de Limbă și literatură română,
Gimnaziu, faza locală 2016-2017**

CLASA A V-A

I. Lectura

1. *Cartea - obiect cultural*. Titlul. Autorul. Tabla de materii. Așezarea în pagină. Volumul. Biblioteca.
- 1.2. *Teoria literară*
 - 1.2.1. Raportul dintre realitate și literatură.
 - 1.2.2. *Textul și opera*. Opera literară.
 - 1.2.3. *Structura operei literare*. Textul în proză. Narațiunea, Personajul, Naratorul. Modurile de expunere: *narațiunea*.
 - 1.2.4. *Figurile de stil*. Personificarea. Comparația.
 - 1.2.5. Textul în versuri. *Versificația*. Versul și strofa. Rima.
- 1.3. *Textul*
 - 1.3.1. *Texte nonliterare*: articolul de dicționar, reclama.

II. Practica rațională și funcțională a limbii

- 2.1. *Comunicarea scrisă*
 - 2.2.1. *Procesul scrierii*. Părțile componente ale unei compuneri (actualizare). Așezarea corectă a textului în pagină. Elemente auxiliare în scriere (sublinieri, paranteze etc. Semnele de punctuație: punctul, virgula, două puncte, ghilimelele, linia de dialog, semnul întrebării, semnul exclamării, cratima.
 - 2.2.2. *Contexte de realizare* Povestirea unor întâmplări reale sau imaginare. Aprecieri personale referitoare la textele literare studiate (referitoare la personaje, figuri de stil, moduri de expunere etc.).

III. Elemente de construcție a comunicării

- 3.1. *Lexicul*

Vocabularul limbii române.
Cuvântul – unitate de bază a vocabularului. Forma și conținutul. Cuvântul de bază. Cuvântul derivat. Rădăcina. Sufixe. Prefixe.

Sinonimele. Antonimele. Câmpuri lexico-semantice (aplicativ).
- 3.2. *Noțiuni de fonetică*. Sunetul și litera: corespondența dintre ele. Vocalele. Consoanele. Semivocalele. Grupurile de sunete (diftongul, triftongul). Hiatal. Silaba.
- 3.3. *Noțiuni elementare de sintaxă* (actualizarea cunoștințelor din ciclul primar). *Părțile gramaticii (morfologia și sintaxa). Propoziția și părțile de propoziție. Propoziția simplă și propoziția dezvoltată. Dezvoltarea unei propoziții simple. Propoziția afirmativă și propoziția negativă. Propoziția enunțiativă și propoziția interogativă. Fraza.
- 3.4. *Morfosintaxa*
 - 3.4.1. *Verbul*. Timpul, persoana, numărul (actualizare). Modurile personale și modurile nepersonale (recunoaștere).

CLASA A VI-A

Notă: Conținuturilor prevăzute prin Programa școlară pentru clasa a V-a li se adaugă cele din următoarea listă.

I. Lectura

- 1.1. *Cartea - obiect cultural*. Structura cărții: cuprins, prefață, postfață, note.
- 1.2. *Teoria literară*
 - 1.2.1. *Structura operei literare*. Modurile de expunere. *Narațiunea* (autor, narator, personaj; narațiunea la persoana a III-a și narațiunea la persoana I; subiectul operei literare, momentele subiectului; timpul și spațiul în narațiune).
 - 1.2.2. *Figurile de stil*: Personificarea, comparația, epitetul, repetiția, enumerația
 - 1.2.3. *Versificația* (actualizare). Tipuri de rimă (monorima, rima împerecheată, rima încrucișată, rima îmbrățișată). Măsura.

1.3. Textul

1.3.1. *Texte literare* – Opera epică.

1.3.2. *Texte nonliterare*: anunțul, știrea.

II. Practica rațională și funcțională a limbii

2.2. Comunicarea scrisă

2.2.1. *Procesul scrierii* Organizarea unui text în funcție de destinație (scrisoarea, anunțul). Semnele de punctuație: punctul și virgula, linia de dialog și linia de pauză. *Semnele ortografice*: cratima, punctul ca semn ortografic.

2.2.2. Contextele de realizare

Relatarea. Oferirea de informații privind diverse aspecte ale realității înconjurătoare. Motivarea unei opinii privitoare la textele studiate sau la fapte/persoane din realitate. Descrierea de tip tablou. Povestirea. Aprecieri personale referitoare la textele epice și lirice studiate.

III. Elemente de construcția a comunicării

3.1. *Lexicul*. Noțiunea de vocabular. Mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului.

a. *Derivarea*. Sufixarea. Sufixele diminutive și sufixele augmentative. Prefixarea.

b. *Compunerea*. Compunerea prin alăturare, subordonare și abreviere. c. *Schimbarea valorii gramaticale* (conversiunea). Substantive provenite din alte părți de vorbire. Adjective provenite din verbe la participiu. Adverbe provenite din adjective și din substantive. Familia lexicală (derivate, compuse, cuvinte obținute prin schimbarea valorii gramaticale). Câmpurile lexico-semantic.

Sinonimele. Antonimele. Omonimele (omofone și omografe). Arhaismele și regionalismele.

3.2. *Noțiuni de fonetică*. Regulile de despărțire a cuvintelor în silabe. Ortografia pentru despărțirea în silabe (inclusiv folosirea cratimei și a apostrofului).

3.4. Morfosintaxa.

3.4.1. *Verbul*. *Verbe predicative și verbe nepredicative*: copulative (numai *a fi*, *a deveni*) și auxiliare. *Modurile personale*: indicativ, imperativ, conjunctiv, condițional-optativ. *Tempuri*. *Modurile nepersonale*: infinitiv, gerunziu, participiu, supin.

3.4.2. *Substantivul*. Substantivele defective de singular sau de plural. Substantivele colective. Cazurile și funcțiile sintactice ale substantivului.

CLASA A VII-A

Notă: Conținuturilor prevăzute prin Programa școlară pentru clasa a VI-a li se adaugă cele din următoarea listă.

I. Lectura

1.1. Cartea - obiect cultural.

1.2. Teoria literară

1.2.1. *Structura operei literare*. Structuri în textele epice (procedee de legare a secvențelor, timp, spațiu, modalități de caracterizare a personajelor) și lirice (concordanța dintre forma grafică a poeziei și ideea transmisă de aceasta).

1.2.2. *Figurile de stil*. Repetiția fonetică (aliterația). Metafora.

1.2.3. *Versificația*. Tipuri de rimă. Ritmul. Piciorul metric (bisilabic). Tipuri de ritm (iambic și trohaic).

1.2.4. *Genuri*. Genurile epic și liric.

1.3. Textul

1.3.1. *Texte literare* - populare și culte - aparținând diverselor genuri și specii.

1.3.2. *Texte nonliterare*: programul de spectacol.

II. Practica rațională și funcțională a limbii

2.2.1. *Procesul scrierii*. Alcătuirea planului unei lucrări pe o temă dată. Organizarea și reorganizarea unui text propriu.

2.2.2. *Contexte și forme de realizare* Fișa de lectură. Prezentarea unui eveniment cultural (lansare de carte, vernisaj al unei expoziții, premiera unui spectacol de teatru). Descrierea unor personaje sau persoane considerate drept modele și motivarea opțiunilor. Compuneri narative, descriptive și informative; inserarea dialogului în compuneri. Comentarea unor secvențe din textele studiate; comentarea semnificațiilor titlului.

III. Elemente de construcție a comunicării

3.1. *Lexicul*. Sensul cuvintelor în context. Mijloacele de îmbogățire a vocabularului. Serii derivate. Compunerea. Schimbarea valorii gramaticale sau conversiunea. Împrumuturile. Pleonasmul. Paronimele. Categoriile semantice. Sinonime. Antonime. Omonime. Cuvintele polisemantice. Polisemia și omonimia: asemănări și deosebiri. Unități frazeologice.

3.2. *Noțiuni de fonetică*. Folosirea corectă a accentului în limba română. Nume proprii greșit accentuate.

3.3. *Morfosintaxa*

3.3.1. *Verbul*. Alte verbe copulative: *a ajunge, a ieși, a se face, a rămâne, a însemna, a părea*. Diatezele: activă, pasivă (complementul de agent), reflexivă (pronumele reflexiv). Modurile. Timpurile. Persoana. Numărul. Valori expresive ale verbului în diferite contexte. Verbele personale și verbele impersonale. Propoziția fără subiect. Locuțiunea verbală. Funcțiile sintactice ale verbului și ale locuțiunii verbale la moduri personale (predicat verbal, predicat nominal), la moduri nepersonale (subiect, nume predicativ, complement direct, complement indirect, complemente circumstanțiale, atribut verbal).

3.3.2. *Substantivul*. Locuțiunea substantivală. Funcțiile sintactice ale substantivului și ale locuțiunii substantivale (subiect, complement direct, complement indirect, complemente circumstanțiale de de loc, de timp, de mod, atribut substantival genitival, prepozițional, apozitional)

CLASA A VIII-A

Notă: Conținuturilor prevăzute prin Programa școlară pentru clasa a VII-a li se adaugă cele din următoarea listă.

I. Lectura

1.1. *Cartea - obiect cultural*.

1.2. *Teoria literară*

1.2.1. *Structurarea operei literare*. Prin investigarea unor texte literare, valorificarea cunoștințelor referitoare la structura textelor narative (logica acțiunii, timpul, spațiul narațiunii). Relațiile dintre personaje. Caracterizarea personajelor. Actualizarea, prin investigarea unor texte literare, a structurii textelor lirice. Eul liric.

1.2.3. *Figurile de stil*

1.2.4. *Versificația*. Măsura, rima, piciorul metric, ritmul, versul, strofa. Versul liber.

1.2.5. *Genuri*. Genurile epic, liric.

1.3 *Textul*

1.3.1 *Texte literare* - populare și culte - aparținând diverselor genuri și specii.

1.3.2 *Texte nonliterare*: texte publicitare, articolul de ziar/ de revistă.

II. Practica rațională și funcțională a limbii

2.1 *Scrierea*. Comentarea unor secvențe din operele studiate sau din texte la prima vedere, pe baza unor cerințe date. Textul argumentativ (susținerea preferințelor și a opiniilor).

III. Elemente de construcție a comunicării

3.1. *Noțiuni de sintaxă*. **Enunțul**. Fraza. Relațiile sintactice în propoziție și în frază. **Cuvintele și construcțiile incidente**. **Punctuația lor**.

3.2. *Lexicul*. **Vocabularul fundamental și masa vocabularului**. **Dinamica vocabularului**.

Mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului. Familia de cuvinte. Prefixoidele. Sufixoidele. Mijloacele externe de îmbogățire a vocabularului. Împrumuturile lexicale. **Neologismele**. **Evitarea greșelilor în utilizarea neologismelor**. Cuvântul și contextul. Sensul propriu (de bază și secundar) și sensul figurat.

Categoriile semantice. Sinonimele. Antonimele. Omonimele. Cuvintele polisemantice. Paronimele. Pleonasmul.

3.3. *Noțiuni de fonetică* . Valorile stilistice ale nivelului fonetic într-un text literar.

3.4. *Sintaxa propoziției și a frazei*.

3.4.1. *Predicatul și propoziția subordonată predicativă*. Predicatul verbal și predicatul nominal .
Predicatul nominal incomplet. Probleme ale acordului (acordul după înțeles, acordul prin atracție).
Propoziția subordonată predicativă.

3.4.2. *Subiectul și propoziția subordonată subiectivă*. Subiectul. **Propoziția subordonată subiectivă**.
Natura elementului regent al propoziției subiective